

Täysistunto

Keskiviikko 7.12.2016 klo 14.02—0.46

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 15/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala.

Keskustelu

19.41 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennettaisiin 190 miljoonan euron määrärahasäästö vuodesta 2017 lähtien. Säästö toteutettaisiin siten, että rahoituksen perusteena käytettävä opiskelijoiden enimmäismäärä säädettäisiin 12,44 prosenttia koulutuksen järjestämislupien mukaista kokonaisopiskelijamäärää alemmalle tasolle. Kilpailukykyopimuksen mukaista lomarahojen väliaikaista alentamista vastaava vaikutus otettaisiin huomioon laskettaessa vuosien 2017—2019 lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen, taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön oppilaitosten sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitusta. Maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta olisi mahdollista rahoittaa valtionavustuksella vuonna 2017. Nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2018 loppuun. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoitus kytkettäisiin nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Lisäksi uudistettaisiin eräitä perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen rahoitusta koskevia säännöksiä.

Puhemies! Valiokunta kiinnittää eniten mietinnössään huomiota ammatillisen koulutuksen säästöihin. Sivistysvaliokunta on jo aiemmissa kannanotoissaan kritisoinut ammatillisen koulutuksen säästöjen aikataulutusta suhteessa ammatillisen koulutuksen sisällölliseen reformiin. Valiokunta pitää edelleen erittäin valitettavana säästöjen toteuttamista vuoden 2017 alusta ja jo ennen ammatillisen koulutuksen uudistamista koskevan lainsäädännön voimaantuloa vuoden 2018 alusta. Säästöjen ajoitus tekee vuodesta 2017 erittäin haastavan ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Ammatillinen reformi kuitenkin etenee hyvää vauhtia. Reformin valmistelu on ollut avointa, ja keskeiset linjaukset on valmisteltu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

yhdessä eri tahojen kanssa. Monet koulutuksenjärjestäjät ovat tämän vuoksi jo ennakoineet reformin toimeenpanoa ja uudistaneet koulutusprosesseja. Reformia koskevan lain-säädännön pitäisi tulla eduskuntaan ensi vuoden alkupuolella.

Puhemies! Muista esitykseen sisältyvistä asioista valiokunta pitää kannatettavana, että valtionavustuksella voidaan rahoittaa sellaisten maahanmuuttajien opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa. Samalla nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusten rahoitusta koskevan säännöksen voimassaoloa jatketaan kahdella vuodella opintonsa vuosina 2013—2016 ohjelmassa aloittaneiden opintojen loppuun saattamiseksi. Määrärahan turvin voidaan tarjota ammatillista koulutusta noin 2 000 maahanmuuttajalle.

Huolensa valiokunta esittää vapaan sivistystyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoituksesta. Vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionosuuksien ja valtionavustusten leikkaukset ovat heikentäneet ja heikentävät kansalaisten koulutuksellista tasa-arvoa, koska opetustarjontaa on jouduttu supistamaan ja opetuksen hintaa nostamaan.

Puhemies! Valiokunta esittää lisäksi yhtä teknistä pykälätason muutosta. Saadun selvityksen mukaan esi- ja perusopetuksen yksikköhintoja koskevan lain 29 § 1 momentissa säädettävää rahoituslain perusteella suoritettavan esi- ja perusopetuksen rahoituksen laskentakaavaa tulisi täsmentää siten, että rahoituksen laskennan perusteena olevaa valtiovarainministeriön määräämää kotikuntakorvauksen yksikköhintaa tulisi alentaa 3,15 euroa. Esitämme hallituksen esityksen hyväksymistä tämä muutos huomioiden.

Mietintö sisältää kaksi vastalauseetta.

19.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttaminen ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttaminen. Yllättävän isosta asiasta on siis kysymys, kun puhutaan koko koulutuskentän rahoituksesta.

Lähdetään siitä, että tässä esityksessä ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan määrärahasäästö vuodesta 2017 lukien. Moni on kysynyt, jopa valiokunta itse useita kertoja ja toistuvasti, miksi ammatillisen koulutuksen uudistus toteutetaan myöhemmin ja itse rahoitusleikkaus aikaisemmin, jolloin tosiasiaassa ammatillisen koulutuksen uudistus verhotaan kylmäksi 190 miljoonan euron leikkaukseksi. Tätä ei ole kukaan ymmärtänyt. Siihen samaan asiaan ovat puuttuneet sekä sivistysvaliokunta että valtiovarojen sivistysjaosto. Ei moni voi ymmärtää, miksi ihmeessä tehdään uudistus, jossa rahat vietään 2017 ja uudistus toteutetaan siitä seuraavana vuonna. Ei tämä ole uudistamista, tämä on leikkaamista.

Arvoisa puhemies! Esityksessä esitetään siis, että voitaisiin nopeuttaa opintoaikoja, säästää seinistä ja lisätä yhteistoimintaa — tosiasiaassa juuri niitä asioita, joita esitettiin viime hallituskaudella, ja niiden lukkona oli se, että aloituspaikkoja ei voinut vähentää. Tässä salissa näyteltiin aika erikoinen näytelmä, ei sinänsä fyysisesti tässä salissa mutta eduskuntasalissa kuitenkin: Silloinen oppositio, keskusta ja perussuomalaiset, halusi hylätä uudistuksen, vaikka aloituspaikat olisi säilytetty ennallaan. Mutta juuri tästä syystä — pelosta, että aloituspaikat eivät säilyisi ennallaan — silloinen oppositio halusi hylätä tuolloisen ammatillisen koulutuksen uudistuksen. Kun sitten laki säästöjen ohjauskeinoista kaatui eduskunnan käsittelyssä aikapulaan, jäljelle olisi jäänyt vain huono vaihtoehto, juuri se vaihtoehto, minkä tämä hallitus nyt toteuttaa. Silloisena istuvana ministerinä totesin, että minusta ei ole viemään näin huonoa esitystä eduskunnan viime metreillä läpi, koska koen, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

pahinta uudistusta on uudistus, jossa vain ja pelkästään aloituspaikkoja tai opettajamäärää leikataan. Silloinen eduskunta tuki tätä valitsemaani linjaa niin hallituspuolueissa kuin eduskunnan oppositiossa, ja vain kokoomus vastusti tätä linjausta loppuviimeksi kahdeksasta eduskuntaryhmästä tässä salissa. Näin ammatillisen koulutuksen uudistusta viime hallituskauden lopussa ei toteutettu aloituspaikkoja vähentämällä.

Nyt kun uusi eduskunta aloitti, niin kyllä ihmetykseni oli suuri, kun kaksi kantavaa silloista oppositiopuoluetta olivat siirtyneet hallitusaitioon. Kaivettiin esiin jälleen ammatillisen koulutuksen uudistus, mutta kas kas, otettiin käyttöön jälleen aloituspaikkojen vähentäminen, joka oli osoittautunut täällä eduskunnan käsittelyssä sellaiseksi vaihtoehdoksi, jota seitsemän ryhmää kahdeksasta puolueesta ei kannattanut. Siksi ihmettelen tätä, miksi näitä mittavia säästöjä ei lähdetty hakemaan ammatillisen koulutuksen kehittämällä, seinistä säästämällä, yhteistoimintaa lisäämällä, opintoaikoja tehostamalla, vaan yksinkertaisesti tuotiin eduskuntaan käsittelyyn laki, joka lähtee siitä, että koulutuksen järjestäjien on nyt itse päätettävä, leikkaavatko he opettajista ja tuntimääristä vai leikkaavatko he aloituspaikoista.

Onpa tämä kova juttu täällä käsittelyssä: On siis ehdotus, jossa lähtökohtana ei ole varsinaisen sisällön ja toiminnan uudistus vaan tosiasiaa aloituspaikkojen leikkaus. 18 000 aloituspaikkaa on uhattuna. Tosin ministeriö itse epäilee, että ehkä vain minimissään 6 000 aloituspaikkaa lähtisi, mahdollisesti enemmän.

Nyt olemme tähän asiaan sivistysjaostossa paneutuneet ja olemme huomanneet, että kukaan tässä valtakunnassa ei tiedä noin 170 koulutuksen järjestäjän todellisista valinnoista, ja tältä osin on hyvin erikoinen tilanne, että Suomessa ei tiedetä, lähtevätkö nämä aloituspaikat vai eivät. Se on aivan käsittämätöntä, että meitä ei kiinnosta, toteutuuko koulutuksellinen tasa-arvo tässä maassa myös alueellisesti. Erityisesti pääministeripuolue keskusta, joka puhui kauniisti alueellisesta koulutuksen saatavuudesta, on tuonut tänne käsittelyyn esityksen, joka nimenomaan lähtee siitä, että aloituspaikkoja vähennetään. SAK arvioi jopa, että osa näistä säästöistä voidaan toteuttaa leikkaamalla sellaisten alojen opiskelijapaikkoja, joiden osajille olisi työmarkkinoilla käyttöä. Aika hurjaa tekstiä, kun ajatellaan, mitä tässä oikein ollaan tekemässä.

Eli hallituksen oma esitys lähtee siitä, että jos säästö toteutettaisiin kokonaisuudessaan opiskelijamäärää vähentämällä, vähennys vastaisi 18 000:ta opiskelijapaikkaa. Tämä lukee tässä hallituksen esityksessä. Kuinka paljon on 18 000 aloituspaikkaa? Sekin on hyvä todeta, että vuonna 2015 meillä oli 45 400 aloituspaikkaa ammatillisen koulutuksen piirissä, siis noin 45 000, ja hallituksen esitys lähtee siitä, että aloituspaikkoja maksimissaan leikataan 18 000. Siis minun täytyy sanoa, että tässä ei ole mitään järkeä. Se tarkoittaa joko sitä, että me ajamme kokonaan aikuisten ammatillisen koulutuksen alas eli noin 15 000 paikkaa — silloin ammatilliseen koulutukseen pääsisivät vielä ikäluokan nuorimmat, joita on laskennallisesti fifty-fifty-periaatteella noin 30 000 — mutta jos me lähdemme siitä, että ammatillinen aikuiskoulutus säilyy ainakin joiltakin osin, niin sitten kaikki nuoret eivät pääsekään enää koulutukseen. En tiedä, kumpaa linjaa hallitus aikoo tehdä, koska tämä on jätetty koulutuskentän vastattavaksi, kummalla linjalla ollaan.

Arvoisa puhemies! Hämmästyttävää on sekin, että kun me katsomme tätä kokonaisuutta, niin kyllä ammatillisen koulutuksen kontaktiopetuksen eli lähiopetuksen tuntimäärä on laskenut kuin lehmän häntä. Siis pahimmillaan joillakin aloilla opiskellaan kolmannes vähemmän lähitunneilla kuin on opiskeltu vielä kymmenen vuotta sitten, ja tämä johtaa tietenkin siihen keskeiseen kysymykseen, kuinka paljon me voimme vielä säästää sillä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

opettajia vähennetään. Nyt arvioidaan, että ammatillisen koulutuksen parissa työskentelevien henkilöiden laskennallinen vähentämistarve on 2 400—3 800 työntekijää, ja tämän menoerän perusteella työttömyysetuudet uhkaavat paisua vähintään 15,5—24,6 miljoonaa euroa. Kysyn vain teiltä: kun Talvivaaran eli nykyisen Terrafamen pääomittamista perusteltiin työllisyysnäkökulmilla, miksi tätä uudistusta ajetaan ajattelematta työllisyysnäkökulmaa ollenkaan?

Arvoisa puhemies! Kuinka paljon on sitten tämä leikkaus käytännössä? Jos me sallimme, että aloituspaikkoja näin paljon leikataan, niin se tarkoittaa käytännössä sitä, että Pohjois-Suomessa kukaan ei enää tulisi ammatillisen koulutuksen piiriin — kukaan ei tulisi ammatillisen koulutuksen piiriin — tai toinen vaihtoehto on se, että sosiaali- ja terveystieteiden koulutuspaikat ammatillisessa koulutuksessa leikattaisiin kokonaan. Kysyn teiltä, hyvät edustajat: eikö nyt kenelläkään tule mieleen, että jollakin muulla tavalla tämä ammatillisen koulutuksen uudistus olisi voitu toteuttaa? Siihen mahdollisuus olisi ollut, jos tämä uudistus olisi siirretty vuoteen 2018 eli uudistus, rahoitusuudistus ja toiminnallinen muutos olisivat kulkeneet käsi kädessä. Nyt kun ei ehditty, jäi ainoastaan aloituspaikkojen vähentäminen lopputulokseksi.

Olen syystäkin todella huolissani siitä, mitä tämä tarkoittaa käytännössä, kun henkilöstö- ja tilakustannukset ovat yli 80 prosenttia koulutuksen kustannuksista tälläkin hetkellä. Kyllä koulutuksen järjestäjillä liikkumatila harkinnanvaran käyttämiseen näiden leikkausten kohdentamisessa on aika olematon. Tämä 190 miljoonan erän ulosmittaaminen yksinään säästötoimenpiteillä tarkoittaa sitä, että se johtaa irtisanomisiin, lomautuksiin, se heikentää koulutuksen saavutettavuutta ja kaventaa koulutustarjontaa. Olen todella pahoillani, että eduskunnassa tällainen näytelmä otettiin vastaan eikä opittu mitään siitä, mihin me viime hallituskauden lopuksi jäimme. Ja voin sanoa teille, että en koskaan olisi esitellyt (Puhemies: Huomautan 10 minuutin ajasta!) tätä asiaa viime kaudella, koska ajattelin, että ammatillista koulutusta voidaan uudistaa muutoinkin kuin säästämällä, mutta silloin koko eduskunta lähti siitä, että kuntatehtäviä vähennetään. Tätä kautta tulimme siihen tilanteeseen, että toisen asteen kuntatehtävien vähentämiseksi ja rationalisoinniksi ehdotettiin uudistusta, ja sen uudistuksen varassa (Puhemies koputtaa) vieläkin täällä ollaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Kun nyt näyttää olevan hieman debatin tarvetta, niin otamme tähän väliin lyhyen debatin. Eli V-painikkeella voi pyytää vastauspuheenvuoroja.

19.56 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä kuulla edelliseltä opetusministeriltä, että todellakin oli halu leikata 260 miljoonaa eli reilusti enemmän toisen asteen koulutuksesta viime kaudella, ja se syy, miksi se esitys torpattiin, oli se, että siinähan olisi annettu ministeriölle käytännössä valta päättää sekä ammatillisen että lukiokoulutuksen sijainnista ympäri Suomea. Tällaista valtaa ei haluttu antaa. Edelleenkin on tärkeää, että alueet ja kunnat itse päättävät, missä koulutusta on.

Kyllä näitä säästöjä tehdään tällä hallituskaudella. Se on totta ja se on myönnettävä. Siivistysvaliokunta on ollut kriittinen tämän suhteen, mutta se on myös puppu puhetta, että uudistuksia ei tehtäisi. Työnantajilta ja nimenomaan nuorilta ja opiskelijajärjestöiltä itseltään on tullut toive siitä, että oppimista siirretään samaan aikaan myös työpaikoille, mikä vähentää tätä luokkaopetuksen tarvetta. Tämä tulee tuomaan säästöjä, ja silloin tätä lähiopetusta ja tukea voidaan antaa enemmän sellaisille, jotka sitä tarvitsevat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

19.57 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Jarvalle voisi todeta: Miksi ei ensin tehdä reformia? Miksi tehdään ensin säästöt ja sitten reformi? Eli on täysin väärin puhua siitä, että tässä olisi kyse jostain uudistamisesta. Tässä on kyse puhtaasta leikkaamisesta. Aidossa uudistuksessa ensin tehtäisiin rakenteelliset muutokset, joilla voitaisiin saada kustannustehokkuutta. Nyt tehdään leikkauksia, ja nämä leikkaukset tarkoittavat joko vähemmän opiskelupaikkoja, joko vähemmän henkilöstöä, joko vähemmän kontaktiopetusta tai heikompia opiskelutiloja ja muita mahdollisuuksia, eli kyllä nämä leikkaukset eivät voi olla näkymättä joko aloituspaikoissa tai koulutuksen laadussa.

Mielestäni edustaja Kiuru puhui erittäin hyvin työllisyydestä. On erikoista, että tässä yhteydessä ei olla lainkaan huolissaan siitä, että tällä aiheutetaan työttömyyttä, opettajien työttömyyttä. Eivätkö ne työpaikat ole tärkeitä, hallitus?

19.59 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puheenjohtaja Rinne, silloinen valtiovarainministeri, julkisti 20. maaliskuuta 2015, eli kuukausi ennen vaaleja, SDP:n talouslinjaukset. Sen mukaan demarit ajoivat tälle vaalikaudelle 4 miljardin lisäsopeutusta: 3 miljardia piti sopia heti, viimeisestä miljardista keväällä 17. 3 miljardin paketista 2 miljardia olisi suuntautunut menopuolelle ja loput tulopuolelle. SDP:n 3 miljardin heti toteutettavaan pakettiin sisältyi menosopeutuslista, jossa on elinkeinotukia 400 miljoonaa, indeksijäädytyksiä 800 miljoonaa ja opetus- ja kulttuuriministeriön alan järjestämis- ja rahoitusuudistuksen toteuttamiseen 270 miljoonaa euroa ja sitten vielä monia muita. Eli sosialidemokraattien linja oli (Puhemies koputtaa) 270 miljoonaa ilman uudistuksen läpisaantia ennen sitä.

20.00 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä valittu, hallituksen valitsema, etenemistapa, jossa ensin tehdään säästöt ja sen jälkeen uudistukset, on päätön. Järkevämpää olisi toteuttaa ensin se reformi ja sitten mahdollisesti leikkaukset, kun voidaan arvioida reformin tuomat säästöt toimintojen tehostamisen ja päällekkäisyyksien purkamisen seurauksena. Itse reformin kautta olisi mahdollista tehdä tärkeää ja arvokasta uudistamis- ja kehittämistyötä, mutta säästöt vievät kehittämistyöltä maton jalkojen alta pois.

20.00 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Todella, edellinen hallitus antoi perinnöksi tälle hallitukselle sen, että kehyksiin oli kirjoitettu "iso leikkaus". Sitä pystyimme pienentämään, mutta silti tuo on kipeä paikka. Jos ajattelee, mitkä asiat ovat samalla tavalla kuin edellisellä kerralla, niin aivan samalla tavalla se edellinen säästö kuin tämäkin leikkaus olisi kohdistunut oppilaitoksiin, opettajiin, kaikkeen tähän ikävään, mitä täällä on kuvattu. Ei sellaista leikkausta ole olemassa, joka ei keneenkään kohdistuisi. Ainakaan me emme ole sellaista vielä keksineet.

Mikä asia on sitten muuttunut? Tätä toimitilapien pakkohakua tässä ei ole mukana, ja kuten tässä on useampaan otteeseen todettu, summa on pienempi: 260 miljoonasta ollaan tullut 190 miljoonaan euroon.

Reformi on tulossa. Kun tässä on sanottu, että ei uudisteta, niin iso uudistushan on joka tapauksessa tulossa ammatilliseen koulutukseen, ehkä suurempi kuin koskaan ennen on tehty. Sen ajoitus, kuten valiokuntakin on mietinnössään todennut, ei ole ihanteellinen. Se on ihan selvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

20.02 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen leikkaus on kieltämättä tämän kauden vaikeimpia kysymyksiä juuri tämän takia, että ensi vuonna astuvat nämä säästöt voimaan ja sitten vuonna 2018 tulee vasta tämä uudistus. Nyt kun sivistysvaliokunnassa olemme keskustelleet tästä leikkauksesta, niin ihan selkeästi on käynyt ilmi, että moni oppilaitos ei tiedä esimerkiksi, mitä tämä rahoitusuudistus merkitsee vuonna 2018. Se johtaa siihen, että he tekevät päätöksiä talousarvioesityksistään ja leikkauspäätöksiä ilman, että he tietävät, mikä tulee olemaan tämä uusi rahoitusjärjestelmä ja mitä se (Puhemies koputtaa) tarkoittaa omalle oppilaitokselle.

20.03 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seuraan hyvin läheltä ammatillista koulutusta ja keskustelen usein opettajien kanssa, ja monet opettajat pelkäävät nyt, että he eivät jatkossa pysty tekemään työtä ammattietiikkansa mukaisesti. Tiedän, että oppilaitoksissa suunnitellaan esimerkiksi opiskelijoiden itsenäisen opiskelun lisäämistä ja semmoista opiskelumuotoa, että opiskelijat keskenään ilman opettajaa voisivat opiskella tiettyjä aineita. Olen kuitenkin sitä mieltä, että ammattia ei voi oppia itsenäisesti tai opiskelukavereiden kanssa porukassa opiskellen. Eli minulla on todella huoli siitä, kuka vastaa valmistuvien työntekijöiden osaamisesta tällaisissa olosuhteissa.

20.04 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On selvää, että tässä taloudellisessa tilanteessa olevassa maassa, kuten Suomi on, uudistuksia on pakko tehdä ja myös säästöjä. Se, että joudumme Kansainvälisen valuuttarahaston taikka sitten velkojemme taluteltavaksi tuolla pitkin maailmaa, on se kaikista huonoin vaihtoehto.

Olen kuullut monta ammatillisen koulutuksen opettajaa, ja heiltä olen kuullut tämän saman viestin, mitä äskeisissä monessa puheenvuorossa on sanottu, että uudistuksia tarvitaan ja on tarkoitus ihan aidosti viedä ne nuoret opiskelijat ja myös aikuisopiskelijat sinne työpaikoille, missä he saavat opastusta työnantajan ja työnjohdon toimesta ja tietenkin opettajat käyvät siellä. Elikkä viedään tätä uudistusta sinne suuntaan, minne pitääkin: työnantajien ja opiskelijoiden välille luodaan se suhde, josta voi todennäköisesti jopa syntyä työpaikka. Tämähän on se hyvä tavoite, eikä niin että lähdemme sokeasti syyttämään rahaa lisää. On tärkeää katsoa näin vähän rahan aikana se, että käytämme tehokkaasti rahat, mitä vähän on.

20.05 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todella tähän ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat leikkaukset ovat erittäin rajuja, niin kuin on moneen kertaan tässä sanottu. Nämä oppilaitokset todella sysätään jatkuvaan myllerrykseen: ensin leikataan ja sitten vielä sisältöä uudistetaan. Ja niin kuin tässä edustaja Mäkisalo-Ropponen hyvin toi esille, kyllä kentältä, opettajakunnasta, on tullut monin paikoin huolta siitä, että sekä koulutuksen laatu että opiskelupaikkojen riittävyys ovat monin paikoin todella uhattuina. Peräänkuulutamme lyhykäisyydessään sitä, että ammatillista koulutusta on tietysti syytä miettiä ja sitä on uudistettava mutta se on tehtävä suunnitelmallisesti eikä hätiköidysti eikä sillä tavoin, että vuoden välein ollaan suurta rumbaa aiheuttamassa. Se ei ole kenenkään etu, ja ennen muuta siitä tietysti kärsivät meidän lapset ja nuoret.

20.06 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 18 000 opiskelupaikan menetys on otettava tosissaan. Kuitenkin olen iloinen, että oman alueeni Mikkelin am-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

mattikorkeakoulu tai vuoden alusta Xamk, kuten sitä kutsutaan, on tehnyt sen ratkaisun, että opiskelupaikkoja ei vähennetä — mutta vähennys tehdään silloin henkilökunnasta, ja siellä on tälläkin hetkellä yt-neuvottelut menossa, ja 30 ihmistä saa luvan lähteä. Se on todella hankalaa tulossa olevan muutoksen takia, koska entisestään pienenevän henkilökunnan on entistä vaikeampi suunnitella minkäänlaista rakennemuutosta ja sisällöllistä muutosta koulunkäyntiin.

Kun samalla muistetaan, että lähitunteja opiskelusta vähennetään ja itsenäistä opiskelua lisätään, ja kun tiedetään, että etenkin suomalaiset pojat tipahtavat koulutuksesta entistä herkemmin, tämä aiheuttaa jatkossa sen, että meillä on vaara siitä, että poikia tippuu entistä enemmän ja lasku tästä säästöstä ja leikkauksesta tulee kalliimmaksi kuin leikkaus itse.

20.07 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä ihmetelen sitä, että tässäkin salissa ihan suvereenisti käytetään sanaa reformi. Reformi tarkoittaa uudistusta, mutta tässä salissa reformi näyttää tarkoittavan leikkausta, ja jos leikkaus verhotaan sanaan reformi, niin ajatellaan, että silloin ei tule leikkausta. Mutta se tulee silloin kun leikkauksesta on kysymys, ja tässä nimenomaisessa asiassa siitä on kysymys. Nyt puhutaan siitä, että tarvitsee säästää, me tarvitsemme rahaa. Niin tarvitsemme, mutta niin tarvitsee tulevaisuuskin. Tulevaisuus tarvitsee tekijöitä, ammattitaitoisia ihmisiä, ammattitaitoisia autonkorjaajia, ammattitaitoisia juhlapukujen tekijöitä, ammattitaitoisia suutareita. Niitä me emme saa, jollei meillä ole ammatillista koulutusta. Me tarvitsemme ammatillista koulutusta joka puolella maata. Nyt on uhkana se, kun mietitään Pohjois-Suomea esimerkiksi, (Puhemies koputtaa) että se jää täysin tyhjäksi, ja siihen meillä ei ole varaa.

20.08 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, säästöt kohdistuvat myöskin tähän talousarvion toiseksi suurimpaan pääluokkaan, ja kaikki puolueet oikeastaan omissa linjauksissaan vaalien alla ovat tästä lähteneet, niin kuin täällä on todettu. Kun sivistys- ja tiedejaostossa olemme tätä käsitelleet, niin todellakin tämä on se suurin kipupiste nyt ensi vuoden talousarviossa. Lähdemme mietinnön luonnoksessa siitä, että on tärkeää, että nyt tätä seurataan toimialoitain, alueittain, oppilaitoskohtaisesti. Oppilaitokset ovat jo lähteneet tässä liikkeelle, ja totta kai voidaan uudistaa, niin kuin tässä on todettu, työpaikkaoppimista ja näitä ja koulutusaikoja voidaan jopa ehkä lyhentääkin ja niin edelleen, ja tässä voidaan edetä.

Puhemies! Sitten on myöskin tärkeätä, että kun nyt monilla aloilla on työvoimakysyntää — näemme, että tuolla länsirannikolla esimerkiksi metallityöntekijöistä (Puhemies koputtaa) on paljon puutetta — niin myöskin tämä on tärkeä asia ottaa huomioon.

20.09 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tässä salissa kaikki kannamme suurta huolta siitä, että osa nuorisostamme on syrjäytymässä, mutta sitten kun tulee käytännön päätöksiä, jotka koskevat näitä nuoria, niin valitettavasti se yksituumaisuus ei ole enää samanlaista. Tämä päätöshän käytännössä on sellainen, koska tässä ammatilliset koulut joutuvat leikkaamaan aloituspaikkojaan, eli meillä jää entistä suurempi joukko ilman koulutuspaikkaa. Toisaalta ammatilliset koulut joutuvat leikkaamaan lähiopetustaan. Se tarkoittaa sitä, että juuri niiden nuorten, jotka nyt keskeyttävät opintonsa ja ovat riskiryhmässä, määrä lisääntyy, koska he ovat niitä, jotka tarvitsevat sitä lähiopetusta eniten ja jotka eivät kykene itsenäiseen opiskeluun niin hyvin kuin jotkut toiset nuoret. Sen takia tätä leikkausta ei pidä tehdä. Ja toisin kuin edustaja Ala-Nissilä täällä sanoi, niin eivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

kaikki puolueet (Puhemies koputtaa) — vihreät eivät — ennen vaaleja puhuneet mitään tällaista koulutuksesta, vaan päinvastoin kaikki olivat sitä mieltä, että koulutuksesta ei voi enää leikata.

20.10 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos verrataan vuoden 2013 tasoon, niin ensi vuonna toteutuva budjetti vähentää ammatillisen koulutuksen määrärahoja 310 miljoonaa euroa. Selittäkää minulle: eikö hallituspuolueissa ole kukaan jaksanut laskea niitä tehtyjä leikkauksia, jotka tulevat tämän 190 miljoonan euron reformin päälle? Olen ollut erittäin huolissani siitä, miksi aina väitetään, että ammatillisesta koulutuksesta leikataan vain 190 miljoonaa. Sehän ei pidä millään tavalla paikkaansa, koska tällä hallituskaudella on poistettu jo takuukorotus, kehittämisrahat on poistettu, samaan syssyyn on myöskin toteutettu kiky-leikkaus, joka tosiasiassa vähentää yksityisiltä koulutuksenjärjestäjiltä, joita on osakeyhtiömuotoisessa ammatillisessa kentässä todella paljon myöskin kiky-vaikutukset. Tältä osin päästään sinne noin 260 miljoonaan euroon, ja täällä vielä puolustellaan sillä, että vain 190 miljoonaa leikataan. Minä pidän tätä aika härskinä ja sellaisena tapana, jossa aidosti leikataan (Puhemies koputtaa) ammatillisesta koulutuksesta ilman rakenteellisia uudistuksia, ja niitä kyllä monet meistä olisivat kannattaneet.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, ja sitten palataan välillä puhujalistaan.

20.12 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Ammatillisesta koulutuksesta leikataan 190 miljoonaa, vaikka koulutuksesta leikattiin jo viime kaudella liikaa, ja siksi kaikki antoivat koulutuslupauksen, joka nyt sitten petetään. Hallitus ei kuitenkaan linjaa, miten säästöt on tehtävä, vaan jättää vastuun koulutuksenjärjestäjille. On hämmäntävää, että valtavat säästöt tehdään ennen ammatillisen koulutuksen tulossa olevaa reformia. Eikö olisi viisaampaa hakea kustannustehokkuutta reformin kautta eikä niin, että ensin kurjistetaan koulutusta jättileikkauksilla ja sitten vasta tehdään reformi? Kyse onkin siis puhtaasta leikkauksesta, ei uudistamisesta, ihan sama miten päin tätä nyt tässä pyöritellään.

Jos säästö toteutetaan sisäänottoa pienentämällä, tarkoittaa se 18 000 opiskelupaikkaa vähemmän. Jos summa säästetään henkilöstöstä, tarkoittaa se 3 800 opettajaa vähemmän. Jos leikkaukset kohdistetaan vain opiskelijakohtaisiin kustannuksiin, olisi säästö 1 270 euroa per opiskelija. Joka tapauksessa leikkauksen vaikutukset ovat huonoja. Ryhmäkoot kasvavat, ja lähiopetus vähenee, toimipisteitä suljetaan, opettajien työttömyys lisääntyy, ja pahimmissa tapauksessa koulutustakuu heikkenee ja nuoria syrjäytetään peruskoulun jälkeen. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on jo nyt liian yleistä, mutta se tulee todennäköisesti lisääntymään, kun opetuksen laatu ja määrä heikkenevät. Eilen julkaistujen Pisa-tutkimusten valossa voi ennustaa, että suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat itäsuomalaiset pojat. Nyt heiltä ollaan heikentämässä myös ammatillista koulutusta, joka on jo muutenkin kauempana kotoa kuin lukio. Nimenomaan itäsuomalaiset pojat menevät usein ammattikouluun, eli näillä leikkauksilla on myös alueiden ja sukupuolten kannalta erilaisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen laatu heikkenee väistämättä näiden leikkauksien takia, varsinkin kun ei samaan aikaan tehdä reformia, ja sitä myötä heikkenee myös tulevaisuuden ammattilaisten osaaminen. Ylisuuret ryhmäkoot heikentävät oppimista erityisesti kädentaitoja vaativissa opinnoissa. Lähiopetuksen vähentyminen johtaa siihen, että työskentely ryhmässä vähenee. Etenkin nuorten opiskelijoiden kohdalla ryhmä tukee opintojen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

etenemistä, ja tämä on erityisen tärkeää maahanmuuttajien koulutuksessa ja kotoutumisessa.

Arvoisa puhemies! Kaikki kaupungit ja kunnat eivät aio toteuttaa ammatillisen koulutuksen leikkauksia, ja tämä tulee aiheuttamaan koulutuksellista eriarvoisuutta. Viitataan jälleen eilisiin Pisa-tuloksiin. Alueelliset erot ovat jo nyt Suomessa suurempia kuin muissa maissa, ja emme tarvitse enää enempää eriarvoisuutta lisäävää leikkauspolitiikkaa. Tästä syystä lakiehdotus tulisi hylätä.

20.15 Mikaela Nylander r: Värderade talman! Ovissheten på fältet är just nu oerhört stor. Dels förstås på grund av de massiva nedskärningarna, men också på grund av att tidtabellen är fel, det vill säga 2017 träder inbesparingarna i kraft och först ett år senare reformerar man själva lagstiftningen.

Det som har kommit fram i kulturutskottet och som är oerhört oroväckande är det att antalet närundervisningstimmar har minskat drastiskt inom yrkesutbildningen. Det betyder att de elever som är svagast och som mest behöver stöd i form av närundervisning inte får den här undervisningen. Det andra problemet som har kommit fram klart och tydligt är den regionala tillgängligheten, hur man i framtiden ska kunna trygga den regionala tillgängligheten och också den språkliga, rätten till undervisning på det egna språket, och den tillgängligheten står inför stora utmaningar.

Men, talman, vi har ännu en annan fråga som vi har problematiserat i utskottet och som vi också kommer att föra till omröstning här i salen och det gäller den fria bildningen. Den fria bildningens styrka har varit den regionala tillgängligheten. I kulturutskottet har vi nu hört att den fria bildningens tillgänglighet är sämre än för några år sedan. Det här är problematiskt med tanke på den fria bildningens uppgift och med tanke på tillgängligheterna. Signalerna som nu kommer från fältet bör tas på allvar innan vi förorsakar skador som inte går att reparera.

20.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Suomen keskeinen menestystekijä on osaaminen ja laadukas koulutus. Koulutuksen laadun kannalta on oleellista muun muassa opetuksen määrä, opettajien ammattitaito ja opiskelijaryhmien koko, ja nämä suuret koulutukseen kohdistuvat säästöt ovat suuri riski opetuksen laadulle ja myös määrälle, kun ne toteutetaan ennen tätä rakenneuudistusta. Olen entisessä elämässäni opettanut lähihoitajaopiskelijoita, ja entiset opettajakollegani ovat kyllä todella kauhuissaan mahdollisesta kontaktiopetuksen ja teoriaopetuksen vähentämisestä. Lähihoitaja esimerkiksi tarvitsee vankan teoriapohjan omalle työlleen, niin että hän osaa kyseenalaistaa työelämän huonoja käytäntöjä. Työelämässä voidaan oppia jopa vääriä ja huonoja toimintatapoja, ja siksi pitäisi olla riittävästi teoriaopetusta ja koulussa opettajan ohjauksella tapahtuvaa oppimista, ja uskon, että sama koskee monia muitakin ammatteja, ei ainoastaan lähihoitajia, mutta heidän kohdallaan varmaan tämä asia monella tavalla korostuu.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä seuraan erityisen läheltä nuorten aikuisten osaamisohjelmaa eli tätä NAO-ohjelmaa ja sen toteutumista. Tämän ohjelman avullahan nuoret aikuiset ovat voineet opiskella räätälöidyn ohjelman avulla itselleen ammatillisen tutkinnon. Hallituskin myöntää tämän NAO-ohjelman hyödyt ja saavutukset, mutta siitä huolimatta vähentää rahoitusta ja lupaa rahoituksen enää vain kahdelle vuodelle. Tätä tehokasta ja vaikuttavaa ohjelmaa ei ole varaa lopettaa, sillä meillä on edelleen paljon ilman ammatillista koulutusta olevia nuoria aikuisia ja heidän sijoittamisensa tämmöisiin nuorten ryhmiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

koulutuksessa ei ole järkevää. Nyt tarvittaisiinkin pitkän aikavälin suunnitelma tämän ryhmän kouluttamiseksi, (Puhemies koputtaa) sillä nykyisessä yhteiskunnassa ja työelämässä on vaikea työllistyä ilman ammatillista tutkintoa.

20.22 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! Leikkausten kanssa samanaikaisesti on käynnissä ammatillisen koulutuksen merkittävä reformi, joka koskee puolta perusopetuksen päättävistä nuorista ja noin 150 000:ta aikuista. Kuten tuossa debatin aikana toin esiin, tämä toimintamalli, jonka hallitus on valinnut, jossa säästöt toteutetaan ensin ja uudistukset sen jälkeen, on päätös.

Mitä tulee alueelliseen tasa-arvoon: Hallituksen esityksessä päätös leikkausten kohdentamisesta jää kunnille. Tämä heikentää opetuksen alueellista saavutettavuutta. Tämä on kiistaton fakta. Edellytykset koulutuksen järjestämiseen eriytyvät voimakkaasti maan eri osissa. Aloituspaiikkoja vähennetään lähinnä semmoisilla seuduilla, joilla nuorisoiäkäloukat pienentyvät. Samalla lisätään koulumatkojen pituutta sekä opiskelija-asuntoloiden tarvetta.

Jos tarkastellaan hieman näitä leikkauskohteita: Koulutuksen järjestäjillä ei ole tosiasiassa harkinnanvaraa leikkausten kohdentamisessa, kun henkilöstö- ja tilakustannukset muodostavat yli 80 prosenttia koulutuksen kustannuksista. Merkittävä osa säästöistä tullaan kohdentamaan opetukseen. Sen määrä ja laatu tulevat heikkenemään. Opettajat ovat jo nyt jaksamisen äärirajoilla, ja irtisanottujen lisäksi lähtevät he, jotka työllistyvät oman alan töihin muualle. Myös tukipalveluista tullaan leikkaamaan, mikä lisää pudokkuutta. Maahanmuuttajien määrä on nousussa, ja heidän koulutustarpeensa kohdistuu ammatilliseen koulutukseen. Nuorten syrjäytyminen lisääntyy. Leikkaukset ammatilliseen koulutukseen osuvat siis jälleen kaikista heikoimmassa asemassa oleviin ja heikentävät sen nuorisotakuun toteutumista.

Arvoisa herra puhemies! Keskustelussa on viitattu myös työmarkkinoihin ja työllistämiseen — aivan oikein. Tietyillä aloilla opiskelupaikkojen vähentäminen voi olla hyvinkin kohtalokasta. Työmarkkinoiden osaamistarpeet eivät ole kaikilla aloilla yhtenevät opiskelupaikkojen vetovoimaisuuden kanssa. Osa säästöistä saatetaan toteuttaa leikkaamalla opiskelijapaikkoja sellaisilta aloilta, joiden osajille olisi työmarkkinoilla käyttöä.

Arvoisa puhemies! Viimeiseksi vapaasta sivistystyöstä: Vapaan sivistystyön merkittävät rahoitusleikkaukset aiheuttavat sen, että kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten ja muiden aikuisoppilaitosten opetustarjonta supistuu huomattavasti. Samalla oppilaitokset joutuvat nostamaan maksuja ja vähentämään muuta koulutustarjontaansa. Kuntien kansalaisopistojen ylläpitämiä kuntalaisten hyvinvointia lisääviä harrastuskursseja, järjestöjen opintokeskusten tarjoamaa tukea aktiiviselle kansalaisuudelle ja järjestötoiminnalle sekä liikunnan koulutuskeskusten terveitä elämäntapoja tukevia koulutuksia ja kieltenopetusta kaikkia joudutaan vähentämään.

Jo nyt koulutuksen alueellinen tasa-arvo on heikentynyt, koska opetusta on jouduttu keskittämään aikaisempaa enemmän taajamiin ja keskuksiin. Tämä on hyvä pitää mielessä, kun keskustavetoinen hallitus puhuu koko Suomen elinvoimaisuuden ylläpitämisestä. Mitä se tekee? Keskusta keskittää.

20.26 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Olin 14 vuotta koulutuskuntayhtymän valtuustossa ja joka syksy ja kevät kokouksissa saatoin todeta, että koulutuskuntayhtymällä oli talous erittäin hyvässä kunnossa. Koko ajan, koko 14 vuotta. Kun on iso kuntayhty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

mä kysymyksessä, niin eri yksiköissä oli hieman erilainen tilanne, mutta kaikki tekivät positiivista tulosta joka vuosi, ja rahasta ei todellakaan ollut varsinaisesti puutetta edes vaikeina talouden vuosina. Siellä pystyttiin esimerkiksi laitehankintoihin ja kiinteistöjen kunnossapitoon panostamaan erittäin hyvin. Opetuksen laatu oli ilmeisesti myös hyvä, koska tuo Jyväskylän koulutuskuntayhtymä sai joka vuosi tuloksellisuuspalkkiota erittäin suuria summia. Tämä tietysti on erittäin hyvä, että näin on ollut tilanne, mutta tämä kertoo myös siitä, että kun eletään kaikkialla yhteiskunnassa ja julkisessa taloudessa erittäin tiukkaa aikaa, niin joudutaan käymään läpi nämä eri toiminnot, joita verovaroin ylläpidetään. Tässä mielessä näen, että tämä toisen asteen koulutuksen uudistus ja siihen kohdistuvat säästöt eivät ole kohtuuttomia verrattuna moniin muihin säästöihin, joita täällä joudutaan tekemään. Mutta tavattoman tärkeää on, että uudistukset, myös rakenteelliset uudistukset, toteutetaan mahdollisimman pian, ja tähänhän hallitus on sitoutunut.

Totean vielä edustaja Aallolle, että työpaikat valitettavasti syntyvät tänä päivänä myös suurelta osin taajamiin ja isompiin keskuksiin, ja silloin koulutuskin keskittyy sinne.

20.28 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat täällä pitkin syksyä tuoneet esille huolestuneisuuden tästä säästöpäätöksestä, 190 miljoonan euron säästöt ammatilliseen koulutukseen, ja erityisesti vielä sen tähden, että kun tämä reformilainsäädäntö astuu voimaan 2018, miksi hätäillä nyt näitten säästöjen kanssa. Meitä pelottaa nimenomaan se, että tämä tavallaan oppilaitokselle lankeava pakko etsiä nämä säästökohteensa tulee näkymään opiskelijapaikkojen vähennyksenä, koulutusalojen vähennyksenä, ja myöskin koulutuspaikkakunnat uhkaavat keskittyä. Me olemme erittäin huolissamme esimerkiksi siitä, että näitä toimipisteitä vähennetään ja todennäköisesti nämä koulutuspaikkakunnat tulevat olemaan esimerkiksi maakuntien keskuskaupungeissa. Erityisesti olen täällä useamman kerran ministeri Grahn-Laasoselta kysynyt sitä seikkaa, että kun Itä-Suomessa jo tällä hetkellä, tänä päivänä 16—17-vuotiailla on kaikkein pisimmät välimatkat toisen asteen koulutukseen ja nyt nämä oppilaitokset tekevät näitä keskittämisiä, niin minä tähden me edelleenkin vain pidennämme näitä välimatkoja toisen asteen koulutukseen. Tämä saattaa vaikuttaa sitten siihen, että nämä nuoret, erityisesti nuoret pojat, lähtevät syrjäytymiskehityksen alkuun, kun oppilaitokset siirtyvät erittäin kauaksi kotipaikkakunnalta. Minun mielestäni näillä tämäntyyppisillä säästöpäätöksillä saattaa olla hyvin kauaskantoisia ja ihan arvaamattomiakin seuraamuksia.

Ehkä ihan lopuksi vapaasta sivistystyöstä sananen. Tämä on hyvin kummallista, että tämä kilpailukykysovimuksen mukana tuleva lisäsäästö otetaan pois näiltä oppilaitoksilta, koska suurin osa näistä oppilaitoksista on säätiöpohjaisia ja ne ovat yhdistyspohjaisia ja osakeyhtiöpohjaisia ja eiväthän ne edes kuulu tähän kiky-sopimuksen piiriin. Tämä säästö tuntuu erityisesti hyvin epäoikeudenmukaiselta.

20.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Myös vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät ammatillista koulutusta. Kansanopistoista 38 järjestää ammatillista koulutusta, ja ammatillista peruskoulutusta järjestää 24 opistoa. Kansanopistojen valtionosuusrahoituksesta ammatillisen koulutuksen rahoituksen osuus vuonna 2015 oli 46 prosenttia, siis todella merkittävä osa. Ammatillisen koulutuksen rahoituksella on merkittävä, useissa opistoissa jopa ratkaiseva vaikutus toimintaedellytyksiin. Esimerkiksi Kansanopistoyhdistys on lausunut tästä lakiesityksestä, että tällä esityksellä vaarantuu monialaisten kansanopistojen koko kansanopistotyö. Tämä on todella huono kehityssuunta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

20.31 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Siinä, että hallitus kiirehtii, on totta kai kysymys siitä, että ovat itselleen tietäväksi tehneet, että nyt tarvitaan leikkauksia. Kysymys ei ole siis rakenteiden uudistamisesta, ja aikataulu on vain haluttu tehdä tällaiseksi, että nyt halutaan ottaa pois rahaa. Kuinka on mahdollista, että hallituksessa ajatellaan, että rakenteellisia uudistuksia voidaan tehdä, jos kaikki se voimavara, mikä tällä hetkellä on toisen asteen ammatillisen koulutuksen opintosuunnitelmien suunnittelussa, keskittyykin nyt siihen, että täytyy saada aikaan säästöjä? Eli kahden asian päällekkäin vieminen ei ole mitenkään perusteltua, ja tuntuu järjettömälle lähteä tekemään uudistusta niin, että pakotetaan samaan aikaan keskittymään säästötavoitteisiin, joita on pakotettu tekemään.

20.32 **Toimi Kankaanniemi ps:** Herra puhemies! Kun edellinen hallitus ei pystynyt tänäkään uudistusta tekemään, niin se tuli nyt tämän hallituksen tehtäväksi. Tarve toisen asteen koulutuksen uudistamiseen on tiedostettu jo kauan sitten ja sitä on yritetty, mutta viime vaalikaudella sekin jäi tekemättä, niin kuin sote ja kaikki muutkin uudistukset. Nyt on sitten tehtävä näin. Kun tämä leikkaus tulee määrärahoihin, rahoitukseen, niin oppilaitoksilla on tiedossa kuitenkin jo, minkälainen rakenneuudistus on tulossa, koska se on lausuntokierroksella jo. Tässä mielessä oppilaitokset ja koulutuksenjärjestäjät pystyvät kyllä ottamaan huomioon nämä suuntaviivat, jotka ovat tulossa, ja toimimaan sen mukaisesti ennakkoiden.

20.33 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti. Kyllä on varmasti niin, että se nyt on lausuntokierroksella, ja en halua olla pahansuopa, vaan on pakko sanoa, että kyllä se kaikki, mitä on ajateltu oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen, on erityisen hyvää. Se on ehkä osaltaan vastaus siihen, mitä edustaja Essayah toi esille, että kuinka nuorten syrjäytymisen polkuun tämä nyt tehty säästöpäätös voi vaikuttaa: Tämä toisaalta voi olla se mahdollisuus, että me saamme ne nuoret ammattiin, jotka sieltä peruskoulun viimeiseltä luokalta siihen suuntaan hakeutuvat, mutta meidän pitää tässä oppisopimuskoulutuksen yhteydessä myös murtaa sitä niin, että alle 18-vuotiaalla nuorella olisi mahdollisuus mennä työssäoppimaan. Eli meidän pitää tarkastella lainsäädäntökenttää myös aika uudesti ja raikkaasti siten, että se mahdollistaa myös sen, että kun tehdään uutta oppisopimusjärjestelmää, niin se ei tyrehydy vain koulutusopimuskeskeiseksi, mikä tarkoittaa sitä, että nuorelle, joka on käsillä oppiva ja haluaa ja kykenee omaksumaan ammatin itselleen työssä, annetaan niitä mahdollisuuksia, niin että hän ei tunne itseään siellä vain hyväksikäytetyksi ilmaistyövoimana vaan motivoituu siitä, että hän voi saada tästä oman elantonsa ja sitä kautta olla mukana yhteiskunnassa.

20.35 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraateilla ei ole tuolla sivistysvaliokunnassa edustusta, ja olisin sen takia kysynyt ihan, kun täällä on valiokunnassa olevia ihmisiä mukana: minkälaista keskustelua tästä vapaan sivistystyön leikkauksesta käytiin? Istun itsekin yhden kansanopiston hallituksessa, ja siellä jollakin tavalla oltiin varauduttu siihen, että valtionosuusleikkauksia kyllä on tulossa, mutta tämä kiky-sopimusleikkaus tuli aivan kuin puun takaa. Se oli sellainen, joka pisti budjettisuunnittelun aivan uusiksi, ja henkeä haukottiin, että miten tämä voi koskea meitä, kun emmehän me ole tässä sopimuksessa mukana. Se on ollut suuri ihmetys. Että jos täällä on niitä valiokunnan ihmisiä, niin voisivatko vähän valaista kollegaa siitä, minkälaista keskustelua tästä käytiin ja miten ihmeessä sellaiset kansanopistot, joilla on esimerkiksi joku aatteellinen tausta —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

niillä monella on säätiötausta, osakeyhtiötausta — yhtäkkiä tipahtivat tähän kiky-sopimuksen piiriin. Luulen, että aika monissa kansanopistoissa oltiin varauduttu siihen, että valtionosuusleikkauksia on tulossa, niitä on ollut pitkin matkaa, ja ne ovat pystyneet sopeutamaan monia toimintoja, mutta tämä tuli jollakin tavalla aivan kuin puun takaa, niin kuin sanoin, tähän ei oltu varauduttu, ja se on aiheuttanut isoja ongelmia.

Kun miettii vielä ylipäätänsä tätä koko vapaan sivistystyön kenttää, niin siellä on paljon — niin kuin täällä Mäkisalo-Ropponen hyvin mainitsi — tätä ammatillista peruskoulutusta, sieltä ihan oikeasti valmistutaan ammattiin, mutta siellä on ennen kaikkea paljon sellaista, mikä lisää niitä työelämän valmiuksia. Siellä on valtavan hyvää koulutusta muun muassa maahanmuuttajille, esimerkiksi lukiovalmiuksia annetaan siellä ja siinä yhteydessä käydään kymppiluokkaa. Siellä annetaan ylipäätänsä sellaisia työelämä- ja lisäkoulutusvalmiuksia, joita tarvitaan, ja jotenkin tuntuu, että jos tältä puolelta leikataan, niin se ei voi olla näkymättä hetken kuluttua.

Todellakin, jos joku kollegoista tietää, niin valistakaa, miten ihmeessä tämä kiky-sopimus oikein selitettiin. Miten voidaan näin tehdä vapaan sivistystyön kohdalla?

20.37 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! On todettava kyllä, että vapaan sivistystyön puolella on myös näitä leikkauksia tehty pitkin matkaa jo vuosien aikana ja kyllä on ollut vaikeuksia erityisesti kansanopistoilla suoriutua näistä leikkauksista. On todettava, että jatkossa pitää rahoitusjärjestelmään liittyviä ja muita esteitä poistaa niin, että alueelliseen ja paikalliseen koulutustarpeeseen voidaan vastata nopeasti ja tehokkaasti.

Esimerkiksi meidän maakunnan ainoa kansanopisto, joka sijaitsee kotikunnassani Paltamossa, Kainuun Opisto, huolehtii meidän alueella maahanmuuttajien kouluttamisesta ja maahanmuuttajanuorten kouluttamisesta. Siitä on pitkäaikainen kokemus, ja siellä on aina vaikeuksia rahoitukseen ja muuhun järjestämiseen liittyen, kun kukaan muu ei vastaa sillä tavalla kattavasti siitä. Kymppiluokka ja muut ovat tärkeitä. Kyllä haluan, että saataisiin semmoinen pysyvämpi rahoitusjärjestelmä, joka ei olisi niin monimutkainen — jatkuvasti, vuosittain pitää näitä rahoituksia anoa — ja saataisiin siihen pysyvyyttä.

Sitten tähän itse asiaan. Kuulin tässä, että tämä keskustelu on edennyt hyvään suuntaan. Edustaja Myllykoski esimerkiksi toi esiin tämän oppisopimusmallin. Se on juurikin näin, että pitää saada sitä motivoivaa opiskelua aikaiseksi nuorille ja sitä, että palvelemme sitä työnantajan näkökulmaa siinä, että he saavat koulutettua myös hyviä työntekijöitä. Siellä odotetaan nimenomaan, että heille tulee hyviä ja sitoutuneita työntekijöitä. Ehdottomasti ei nuorikaan sinne halua jäädä, jos hänestä ei pidetä huolta. Se sitoutuminen on molemminpuolista, ja se on tärkeintä sen työllistymisen kannalta.

Nykyisin nimenomaan meidän ammatillisen koulutuksen ongelma on juuri se, että jatkuvasti keskeyttämisprosentti kasvaa, ei löydetä nimenomaan niille pojille mielekästä tekemistä tässä meidän hyvin teoriapainotteisessa ammattikoulutuksessa. Sen takia työssäoppimisen lisääminen on todella tärkeää. Sitä kautta sitten saadaan sitä työllistymisen kynnystä mataloitettua.

Vielä noista aloituspaikoista on todettava, että myöskin se fakta on hyvä muistaa, että vaikka aloituspaikat vähenevät, niin ne tulevat edelleen riittämään tämän vähenemisenkin jälkeen ikäluokalle.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.